

Almarna i Kungsträdgården

bP 505/63

National Library
of Sweden

M E D D E L A N D E

Nr 63

Mars 1974

ALMARNÄ I KUNGSTRÄDGÅRDEN

BERNOW, Roger, CARPELAN, Lars, WIKMAN, Anders,
ÖSTERMAN, Torsten: ALMARNÄ. En studie i
opinionsbildning. Stockholm 1973.

Ett referat av
Kurt Törnqvist

BEREDSKAPSNÄMNDEN FÖR PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

MEDDELANDE

ÅR 1974

Nr 83

ALMÄNNA FÖRHÅLLANDEN

INOM HÄLSÖVÄRDENDETS OCH
SÄKERHETSOMRÅDET

ÅR 1974

STATENS FÖRHÅLLANDEN

En studie i opinionsbildning

Minns ni almarna i Kungsträdgården och den häftiga opinionsstorm som de gav upphov till då de hotades av fällning i maj 1971? Händelsen sågs av många som en fråga om den representativa demokratin och den demokratiska beslutsprocessen. Vem representerade bäst folkviljan? De valda förtroendemännen eller demonstranterna?

Fyra forskare beslöt att göra en sociologisk studie av opinionsbildningen kring almarna. Stockholms Arbetarekommun och Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar har lämnat ekonomiska bidrag till studien. I höstas publicerades resultatet i en diger volym.

Materialet har insamlats genom intervjuer med ett representativt urval av ledamöterna i Stockholms kommunfullmäktige, med politiker och tekniker i den kommunala förvaltningen, medlemmar av Alternativ Stad samt medarbetare på de fyra stora stockholmstidningarna och Sveriges Radio. Ett slumpmässigt urval av Storstockholms befolkning har fått besvara en enkät om händelserna kring almarna. Slutligen har de fyra stora stockholmstidningarna blivit föremål för en ingående innehållsanalys.

Det är främst själva informations- och kommunikationsförloppen som intresserat forskarna och de har utarbetat en speciell modell, som beskriver informationens spridning genom samhället i flera steg. Vidare har de studerat informationens effekt på opinionsbildningen och på det politiska agerande på olika nivåer - inom förvaltningen, politiska partier, miljögrupper och Storstockholms invånare.

Avhandlingen innehåller många intressanta teoretiska avsnitt men framställningen i dessa är något okoncentrerad och splittrad. Vi ska här inte närmare uppehålla oss vid dessa utan försöka beskriva den opinionsbildningsprocess som framträder i avhandlingen.

En studie i opinionsbildning

Minna ni själarna i Kuopioströmmen och den holländska opinions-
stora som de gav upphov till då de hotades av följning i
maj 1971. Händelsen sågs av många som en fråga om den repre-
sentativa demokratin och den demokratiska beslutnings-
Vem representerade bäst folket? De valda förtroende-
männen eller demokraterna?

Fyra forskare besökte att göra en sociologisk studie av
opinionsbildningen kring själarna, Stockholms Arbetskommun
och Beredningsnämnden för psykologiskt försvär har hälsat
ekonomiska bidrag till studien. I höstas publicerades resultatet i en diger volym.

Materialiet har insamlats genom intervjuer med ett representativt urval av ledamöterna i Stockholms kommunfullmäktige, med politiker och tekniker i den kommunala förvaltningsmedlemmar av Alternativ Stad samt medarbetare på de fyra stora stadsförvaltningarna och Sveriges Radio. Ett slumpmässigt urval av Stockholms befolkning har fått besvara en enkät om händelserna kring själarna. Studier har de fyra stora stadsförvaltningarna blivit föremål för en in-
gående innehållsanalyse.

Det är främst själva informations- och kommunikationsförloppen som intresserar forskarna och de har utarbetat en specifik modell, som beskriver informationsgenomgången genom samhället i flera steg. Vidare har de studerat informations effekter på opinionsbildningen och på det politiska uttrycket på olika nivåer - inom förvaltningen, politiska partier, miljögrupper och Stockholms invånare.

Avhandlingen innehåller många intressanta teoretiska avsnitt men framställningen i dessa är något koncentrerad och spretig. Vi ska här inte nämna otydliga och osäkra uttryck utan försöka beskriva den opinionsbildningsprocess som framträder i avhandlingen.

Alternativ Stad - en opinionsbildande grupp

Författarna ger en intressant bild av Alternativ Stad som en opinionsbildande grupp. Denna var ett utflöde ur den s k alternativ-rörelsen. I sin tur har denna sitt ursprung i de protestaktioner, som under 1968 uppstod bland ungdom och studenter, t ex båstadskravallerna och kårhusockupationen. Dessa företeelser har tydliga kontinentala och amerikanska förebilder och kan inordnas under begreppet "den nya vänstern".

Alternativrörelsen var specifik för Stockholm och omfattade ett flertal aktioner (Aktion Samtal, Aktion Stoppa Mässan, Alternativ Jul, Alternativt Samhälle, Aktion Kvarterslokaler) innan Alternativ Stad (AS) bildades i februari 1969. Politiskt dominerades gruppen av vänsterradikaler av olika nyanser.

Syftet var att "förbättra stadens miljö" och verksamheten var uppbyggd på "opinionsbildande aktioner, d v s handlingar från gruppen inom begränsade sakfrågor med udd mot det s k etablissemanget och ofta med konfrontationsmetoder".

Två grupper hade starkt inflytande inom Alternativ Stad. Den ena huvudgruppen var den "inre cirkeln" från de tidigare alternativ-aktionerna, en mindre grupp aktiva på 5-6 personer, som hade sin inriktning på aktioner.

Den andra huvudgruppen utgjordes av en grupp arkitektstuderande på Tekniska högskolan, som fått i uppdrag att göra en utställning om den då aktuella cityplanen. Men gruppen kritiserade planen och protesterade under mottot: "Rädda Stockholm". Det bör observeras att detta motto har en mer konservativ prägel. Det gällde inte att förbättra stadens miljö utan att bevara den.

Men hur kom då Alternativ Stad att intressera sig för almarna i Kungsträdgården? Jo det visar sig att det för några år sedan bildats en informell grupp bland kunderna

Alternativ Stad - en opinionsbildande grupp

Författarna ger en intressant bild av Alternativ Stad som en opinionsbildande grupp. Denna var ett utlöde ur den s k alternativ-rörelsen. I sin tur har denna sitt ursprung i de protestaktioner, som under 1968 uppstod bland ungdom och studenter, t ex påståndskravalförarna och kärnsökungs- tionen. Dessa företeelser har tydliga kontinuitets och amerikanska förbindelser och kan inordnas under begreppet "den nya vänstern".

Alternativrörelsen var speciell för Stockholm och omfattade ett flertal aktioner (Aktion Samtal, Aktion Stoppa Mässan, Alternativ Jul, Alternativt Samhälle, Aktion Kvartersloka- ler) innan Alternativ Stad (AS) bildades i februari 1969. Politiskt dominerades gruppen av vänsteraktiva av olika nyanser.

Byftet var att "förbättra stadens miljö" och verksamheten var uppbyggd på "opinionsbildande aktioner, -d v s hand- lingar från gruppen inom begränsade skiljagor med utd mot det s k etablissemanget och ofta med kontrollationsmetoder".

Två grupper hade starkt inflytande inom Alternativ Stad. Den ena huvudgruppen var den "inre kärnan" från de tidigaste alternativ-aktionerna, en mindre grupp aktiva på 2-6 personer, som hade sin inriktning på aktioner.

Den andra huvudgruppen utgjordes av en grupp arkitektstude- rande på Tekniska högskolan, som fått i uppdrag att göra en utställning om den då aktuella cityplanen. Men gruppen kritiserade planen och protesterade under motto: "Rädda Stockholm". Det bör observeras att detta motto har en mer konservativ prägel. Det gällde inte att förbättra stadens miljö utan att bevara den.

Men hur kom då Alternativ Stad att intressera sig för själarna i kurssträddgårdens? Jo det visar sig att det för några år sedan bildats en informell grupp bland kunderna

vid tehuset under almarna. Gruppen kallade sig "Tehuset Tetleys Vänner" och innehöll några s k provies. Initiativtagare var en person som sedermera kom att bli mycket aktiv inom Alternativ Stad i almfrågan. Han hade således ett personligt intresse i att träden bevarades och började tidigt agera i almfrågan.

Anmärkningsvärt är att man inom Alternativ Stad till en början ställde sig kallsinnig till hela almfrågan. Men sedan tehusvännen börjat arbeta aktivt inom AS, lyckades han övertyga de övriga inom "inre cirkeln" och därmed startades en mängd opinionsbildande aktioner för almarna.

Stödet från massmedierna

Den s k alternativrörelsen hade från början goda kontakter med personer inom massmedierna såväl de fyra stockholmstidningarna som radio och TV. Inom Alternativ Stad hade man därför erfarenhet av publicitet och god kännedom om arbetet inom och med massmedierna. "En av de framträdande inom den "inre cirkeln" i AS blev en slags informell press-kontaktman, särskilt under den "heta" tiden." Nyhetsvärdet av almfrågan bedömdes vidare av samtliga medier som betydande. "Allt detta samverkade till en omfattande och i stort friktionsfri kommunikation mellan aktivisterna och media."

De stora informationskällorna i den rikhaltiga publiciteten kring almarna var Alternativ Stad och myndigheter. Men informationen från dessa båda källor hade olika karaktär. Myndigheternas information var huvudsakligen textinformation som utgjorde basmaterialet för ärendets behandling i kommunfullmäktige. Informationen från Alternativ Stad var däremot främst personlig, vilket anses ha ökat sannolikheten för publicering. Alternativ Stad var dessutom mest aktiv, tog dagligen kontakt med olika medier och "var noga med att höra av sig och göra kommentarer till olika uttalanden från politikerhåll." Alternativ Stad blev därför den

Vid följande under almans. Gruppen kallade sig "Fokuset
Tertieya Vänner" och innehöll några s k provisor. Initiativ-
tagare var en person som sedermera kom att bli mycket aktiv
inom Alternativ Stad i Almqvist. Han hade således ett per-
sonligt intresse i att träden bevarades och började tidigt
agera i Almqvist.

Ämneskunskap är att man inom Alternativ Stad till en
början ställde sig kallt till hela Almqvist. Men se-
dan försvann börjar arbeta aktivt inom AS, lyckades han
övertyga de övriga inom "inre cirkeln" och därmed startades
en mängd opinionsbildande åtgärder för almans.

Stödet från massmedierna

Den s k alternativrörelsen hade från början goda kontakter
med personer inom massmedierna såväl de fyra stockholms-
ningarna som radio och TV. Inom Alternativ Stad hade man
därför erfarenhet av publicitet och god kännedom om arbetet
inom och med massmedierna. "En av de framträdande inom den
"inre cirkeln" i AS blev en sågs informell press-kontakt-
man, särskilt under den "heta" tiden. "Nyhetsvärdet av alm-
frågan bedömdes vidare av samtliga medier som betydande.
"Allt detta samverkade till en omfattande och i stort lik-
tionstri kommunikation mellan aktivisterna och media."

De stora informationskällorna i den rikhaltiga publiciteten
kring almans var Alternativ Stad och myndigheter. Men in-
formationen från dessa båda källor hade olika karaktär.
Myndigheternas information var huvudsakligen textinforma-
tion som utgjorde basmateriale för ständets behandling i
kommunikationsväg. Informationen från Alternativ Stad var
däremot främst personlig, vilket anses ha ökat sannolik-
heten för publicering. Alternativ Stad var dessutom mest
aktiv, tog dagligen kontakt med olika medier och "var nog
med att höra av sig och göra kommentarer till olika uttalan-
den från politikerhåll." Alternativ Stad blev därför den

stora informationsgivaren i almfrågan. Myndigheterna var däremot ganska inaktiva som informationsgivare. Informationerna från dessa baserades mer på journalisternas aktivitet än på myndigheternas.

Innehållsanalysen visar att balansen i pressen är sned i almfrågan. Samtliga stockholmstidningar är emot fällningen av almarna före omprövningen av beslutet. Alternativ Stad fick alltså ett massivt stöd av massmedierna i sin kamp mot fällningen av almarna. Efter omprövningen av beslutet avtar dock snedheten i balansen, för AB t o m så kraftigt att man ändrar åsikt och blir för den part som ville fälla almarna.

Från myndigheternas sida var man kritisk mot massmediernas sätt att agera och menade att dessa "genom ställningstagande, val av nyheter, vinkling o s v gett en skev bild av verkligheten." Detta "markeras bäst av att myndigheterna ansåg sig behöva framställa en annons för att få de egna synpunkterna företrädda."

Opinionsförmedlarnas roll

Primärgruppen utgör "en central observationsenhet vid studiet av opinionsbildningsprocessen." Primärgruppens nyckelfaktor i denna process är opinionsförmedlaren. "Olika individer har olika grad av opinionsförmedlande potens inom olika områden." Forskarna mäter individernas egenskap av opinionsförmedlare med hjälp av ett index som bygger på ett antal frågor om hur ofta respondenterna brukar initiera diskussioner o s v.

Opinionsförmedlarna exponerade sig i större utsträckning än övriga för massmedierna. Ju högre opinionsförmedlarpotens desto mera letade man upp och läste artiklar om almarna och desto oftare satte man på radion för att höra om dessa. Detta gäller framför allt dem som var emot almarnas fällande. "Dessa opinionsförmedlare bör ha känt sig förstärkta av massmediautbudet".

stora informationsnivån i allmänheten. Myndigheterna var däremot ganska inaktiva som informationsgivare. Informationerna från dessa baserades mer på journalisternas aktiva vittnesberättelser.

Innehållsanalysen visar att balansen i pressen är sned i allmänheten. Samtliga studier visar att motståndet mot förändringarna är stort. Efter omröstningen av beslutet fick alltså ett massivt stöd av massmedierna i sin kamp mot förändringarna av allmänheten. Efter omröstningen av beslutet svarar dock andelen i balansen, för AB t o m så kräftigt att man ändrar åsikt och blir för den part som vill förändringarna.

Från myndigheternas sida var man kritisk mot massmediernas sätt att agera och menade att dessa "genom ställningstagande, val av nyheter, vinkling o s v gett en skv bild av verkligheten". Detta "markeras bäst av att myndigheterna ansåg sig behöva framställa en annan för att få de önskade synpunkterna förklarade."

Opinionsförmedlarnas roll

Primärgruppen utgör "en central observationsenhet vid studiet av opinionsbildningsprocessen". Primärgruppens nyckelfaktor i denna process är opinionsförmedlaren. Olika individer har olika grad av opinionsförmedlande potens inom olika områden. Forskarna mäter individernas egenkap av opinionsförmedlare med hjälp av ett index som bygger på ett antal frågor om hur ofta respondenterna brukar diskutera diskussioner o s v.

Opinionsförmedlarnas exponerande sig i större utsträckning än övriga för massmedierna. Ju högre opinionsförmedlarpotens desto mera letade man upp och läste artiklar om allmänna och desto oftare satte man på radion för att höra om dessa. Detta gäller framför allt dem som var emot allmänna förändringar. Dessa opinionsförmedlare bör ha känt sig förstärkta av massmedierna.

Opinionsförmedlarna skaffar sig i mindre utsträckning information från den egna primärgruppen utan får denna i större omfattning från massmedierna. Opinionsförmedlarnas mindre beroende av primärgruppen motsvaras av ett starkare beroende av massmedierna. Detta är ju själva innebörden i begreppet opinionsförmedling.

Individer med högre opinionsförmedlarpotens uppvisar en klart högre diskussionsaktivitet. De samlar därigenom omkring sig bekanta med samma uppfattning. Forskarna förmodar därför att massmediernas utbud i almfrågan stimulerade diskussioner i primärgrupper, där vissa opinionsförmedlare (miljöintresserade eller liknande) blev mer aktiverade än andra.

Utmärkande för opinionsförmedlarna är att de tar ställning i större utsträckning än övriga. Det var sålunda 73 % av opinionsförmedlarna som ansåg att almarna bör stå kvar mot 57 % i totalurvalet och endast 8 % av dem gav svar som "Vet ej. Ej tagit ställning." mot 24 % i urvalet. En lika stor andel, 19 %, i båda fallen var för fällning. Opinionsförmedlarna tar också ställning snabbare än övriga. Av dem hade 98 % tagit ställning i almfrågan före första fällningsförsöket mot 51 % av totalpopulationen.

Ju högre grad av opinionsförmedlarpotens desto lättare hade man också att se vad som var rätt och fel i almfrågan. Och desto mera väsentliga saker ansåg man att det talades om i samband med almarna. Opinionsförmedlarna hade också högre kunskaper än genomsnittet.

De personer som hade högst opinionsförmedlarpotens visade en påtagligt större närhet till almfrågan. Av opinionsförmedlarna uppgav sålunda 37 % att de varit i Kungsträdgården minst en gång med anledning av almarna. Motsvarande andel för totalpopulationen var 24 %. Opinionsförmedlarna uppvisade också större benägenhet att handla om det skulle bli aktuellt med ett nytt försök att fälla almarna.

Opinionsförmedlarna skaffar sig i mindre utsträckning in-
 formation från den egna primärgruppen utan får denna i
 större omfattning från massmedierna. Opinionsförmedlarnas
 mindre beroende av primärgruppen motsvaras av ett starkare
 beroende av massmedierna. Detta är ju själva innebörden i
 begreppet opinionsförmedling.

Individer med högre opinionsförmedlarpotens uppvisar en
 klart högre diskussionsaktivitet. De samlar därigenom om-
 kring sig bekanta med samma uppfattning. Forskarna förmodar
 därför att massmediernas utbud i sin mån stimuleras dis-
 kussioner i primärgrupper, där vissa opinionsförmedlare
 (miljöintresserade eller liknande) blev mer aktiverade än
 andra.

Umärkande för opinionsförmedlarna är att de tar ställning
 i större utsträckning än övriga. Det var sålunda 73 % av
 opinionsförmedlarna som ansåg att sin egen höra står kvar mot
 57 % i totalurvalet och endast 8 % av dem gav svar som "vet
 ej". Ej tagit ställning", mot 24 % i urvalet. En lika stor
 andel, 19 %, i båda fallen var för följande. Opinionsför-
 medlarna tar också ställning snabbare än övriga. Av dem
 hade 98 % tagit ställning i sin mån före första följnings-
 försöket mot 51 % av totalpopulationen.

Ju högre grad av opinionsförmedlarpotens desto lättare hade
 man också att se vad som var rätt och fel i sin mån. Och
 desto mera väsentliga saker ansåg man att det talades om
 i samband med sin mån. Opinionsförmedlarna hade också högre
 kunskaper än genomsnittet.

De personer som hade högst opinionsförmedlarpotens visade
 en påtagligt större närhet till sin mån. Av opinionsför-
 medlarna uppger sålunda 37 % att de varit i Kungälvsgården
 minst en gång med anledning av sin mån. Motsvarande andel
 för totalpopulationen var 24 %. Opinionsförmedlarna upp-
 visade också större benägenhet att handla om det skulle bli
 aktuellt med ett nytt försök att följa sin mån.

Stödet från allmänheten

Sveriges Radio/PUB genomförde i maj, alltså under den aktuella perioden, en opinionsmätning, som visar att 70 % var "almvänner", d v s emot fällningen, medan 17 % var för beslutet. I en ny mätning av SR/PUB i juni hade andelen almvänner sjunkit till 65 % och i en av forskarna utförd mätning i september hade andelen nedgått till 57 %. Vid de båda senare tillfällena uppgick beslutsvännerna till 19 %. Efter den intensiva kampanjen i maj sjönk alltså andelen almvänner medan andelen tveksamma ökade. Men trots detta ger siffrorna belägg för att Alternativ Stad hade ett mycket betydande stöd från allmänheten i sin aktion mot almar-nas fällning.

Hur kunde Alternativ Stad få ett så massivt stöd från allmänheten? Kan stockholmarnas geografiska närhet till Kungsträdgården förklara intresset? Nej, menar forskarna, enkätundersökningen tyder inte på att den geografiska närheten skulle vara av större betydelse, ty personer utanför Stockholm var lika positiva som de som bor i själva staden.

Däremot tycks själva "händelsen", d v s demonstrationerna och oroligheterna natten den 11-12 maj, ha haft en starkt opinionsbildande kraft. Men eftersom den geografiska närheten inte förefaller ha haft någon påtaglig betydelse, finner forskarna "det rimligt att se den närhet som massmedia skapat till frågan som det avgörande." I den totala informationsströmmen utgör de fyra stora stockholmstidningarna plus radio och TV en mycket stor enskild faktor. Almfrågan var unik och det var sannolikt svårt för den enskilde medborgaren att identifiera den i partiideologiska termer. Massmedierna fick genom dessa brister på bindningar "hela frågan i sin hand på ett mer uttalat sätt än annars. Om massmediautbudet på ett sådant sätt dominerar med en presentation som är förskjuten i klart beslutsfientlig riktning, blir den intensifierade effekten möjligen förskjuten i samma riktning." Andelen "almvänner" bland läsarna av olika tidningar var för SvD 77 %, Exp 75 %, AB 59 %, och DN 52 %.

Stödet från allmänheten
Sveriges Radio/PUB genomförde i maj, alltså under den sk-
tuella perioden, en opinionundersökning, som visar att 70 % var
"almvänner", dvs emot följningen, medan 17 % var för fö-
ljningen. I en ny mätning av SR/PUB i juni hade andelen alm-
vänner sjunkit till 65 % och i en av forskarna utförd mät-
ning i september hade andelen nedgått till 57 %. Vid de
båda senare tillfällena uppvisade beslutsvännerna till 19 %.
Efter den intensiva kampanjen i maj sjönk alltså andelen
almvänner medan andelen tvexkamma ökade. Men trots detta
ger allifrån belegg för att Alternativ Stad hade ett myc-
ket betydande stöd från allmänheten i sin aktion mot alm-
nas följning.

Hur kunde Alternativ Stad få ett så massivt stöd från all-
mänheten? Kan stockholmarnas geografiska närhet till Kungä-
lvsåsen förklara intresset? Nej, menar forskarna, enkät-
undersökningen tyder inte på att den geografiska närheten
skulle vara av större betydelse, ty personer utanför Stock-
holm var lika positiva som de som bor i själva staden.

Däremot tycks själva "händelsen", dvs demonstrationerna
och oroligheterna natten den 11-12 maj, ha haft en stark
opinionsbildande kraft. Men eftersom den geografiska när-
heten inte förefaller ha haft någon påtaglig betydelse,
finns forskarna "det rimliga att se den närhet som mass-
media skapat till frågan som det avgörande." I den totala
informationsströmmen utgör de fyra stora stockholmstid-
ningarna plus radio och TV en mycket stor enskild faktor.
Almfrågan var viktig och det var sannolikt svårt för den en-
skilde medborgaren att identifiera den i partitidningars
former. Massmedierna fick genom dessa பிரதர på bildningar
"hela frågan i sin hand på ett mer uttalat sätt än annars.
Om massmediabudet på ett sådant sätt dominerar med en
presentation som är förskjutet i klart beslutstill-
riktning, blir den intensifierade effekten möjligen förskju-
ten i samma riktning." Andelen "almvänner" bland läsarna
av olika tidningar var för Svd 77 %, Exp 75 %, AB 59 %, och
DN 52 %.

I kommunfullmäktige var moderaterna den enda grupp som var enig emot beslutet om fällning följt av vänsterpartiet kommunisterna i vilket endast en person var för beslutet. Socialdemokraterna var i fullmäktige eniga för beslutet. Bland sympatisörerna till de olika partierna fördelar sig almvännerna på följande sätt socialdemokraterna 44 %, centerpartiet 55 %, folkpartiet 67 %, vänsterpartiet kommunisterna 70 %, moderaterna 72 % och blankröstade 100 %. Som synes föreligger det en viss samstämmighet mellan partisympatisörerna bland allmänheten och respektive partis ställningstagande i fullmäktige. Men alminställningen kan trots detta inte föras tillbaka på partipolitiska sympatier, menar forskarna, eftersom sambandet icke är signifikant. Däremot kvarstår en signifikant korrelation mellan massmedieexponering och alminställning. Och kompletteras bilden med radiolyssnandet, visar beräkningarna "att radion - under antagandet om orsaksrelation - svarar för ett starkare direktinflytande än någon av tidningarna."

Väsentligt för almfrågan var också att den inträffade under en pågående debatt om miljöförstörelse. Forskarna antar att själva händelsen med almarna åstadkom åsiktsförändringar som en följd av att den aktiverade allmänhetens inställning i miljöfrågan. Forskarnas mätningar av sambandet mellan alminställningen och miljömissnöjet visar också att detta är mycket starkt. Miljömissnöjet utgör uppenbarligen en central faktor i ställningstagandet för eller emot beslutet. Värdet på sambandet mellan alminställningen och ett sammanslaget index för miljömissnöje och miljöförstörelse är i själva verket "tillräckligt högt för att "förklara" större delen av hela alminställningen."

Av viss betydelse tycks också inställningen till protestaktivitet i allmänhet vara för inställningen i almfrågan. För att mäta denna ställdes följande attitydpåstående: Genomförandet av ett i demokratisk ordning fattat beslut

I kommunalförlikningarna var moderaternas den enda grupp som var enig emot beslutet om fällning följt av vänsterpartiet. Kommunisterna i vilket endast en person var för beslutet. Socialdemokraterna var i förlikningarna enda för beslutet. Bland sympatisörerna till de olika partierna fördelar sig allmänheterna på följande sätt: socialdemokraterna 44 %, centerpartiet 22 %, folkpartiet 17 %, vänsterpartiet 10 %. Som synes föreligger det en viss samstämmighet mellan parti-sympatisörerna bland allmänheten och respektive partis ställningstagande i förlikningarna. Men allmänheten kan trots detta inte föras tillbaka på partipolitiska sympatier, menar forskarna, eftersom sambandet inte är signifikant. Därmed kvarstår en signifikant korrelation mellan massmedieexponering och allmänstämning. Och kompletteras bilden med radioslysundersökning, visar beräkningarna "att radion - under antagandet om orsakssamband - svarar för ett starkare direktinflytande än någon av tidningarna."

Väsentligt för allmänheten var också att den inflytande under en pågående debatt om miljöförstöring, forskarna antar, att själva händelsen med allmänna åsikter och åsiktsförändringar som en följd av att den aktiverade allmänhetens inställning i miljöfrågan. Forskarnas mätningar av sambandet mellan allmänstämning och miljöomsorg visar också att detta är mycket starkt. Miljöomsorg utgör uppenbarligen en central faktor i ställningstagandet för eller emot beslutet. Värdet på sambandet mellan allmänstämning och ett sammanslaget index för miljöomsorg och miljöförstöring är i själva verket "tillräckligt högt för att "förklara" större delen av hela allmänstämningen."

Av viss betydelse tycks också inställningen till protestaktivitet i allmänhet vara för inställningen i miljöfrågan. För att mäta denna skildes följande attitypfrågande: Genomförandet av ett i demokratisk ordning fattat beslut

får under inga omständigheter hindras. Svaren på detta påstående samvarierar med ståndpunkten i almfrågan. "Ju mer man instämmer desto mer intensiv beslutsvän." Och omvänt. Ju mer man protesterar mot detta påstående desto större almvän. Ett visst samband finner forskarna också mellan alminställningen och ett mer eller mindre uttalat politiskt missnöje. De översätter detta till olika grader av politisk tillit och finner att "ju lägre tillit desto mer almvän." Tillitsindexet visar också ett mycket påtagligt samband med ett index som mäter protestinställningen. Almhändelsen kan därför också i viss utsträckning ses som en protestaktion till följd av vägran att acceptera ett politiskt beslut och bristande tillit till politiker.

Dessa tre attityder, den positiva inställningen till protestaktivitet, den bristande politiska tilliten och framförallt den negativa inställningen till miljöförstörelse utgjorde uppenbarligen grundförutsättningarna för uppkomsten av den starka opinionen i almfrågan och för allmänhetens stöd åt Alternativ Stads aktion mot fällningen av almarna.

Uppkomsten av en "spontan" opinion

Avhandlingen ger således en intressant bild av hur en tillfällig opinion i en fråga växer fram till synes spontant. Det är bilden av en liten grupp aktiva opinionsbildare i Alternativ Stad, som initierar ett antal opinionsbildande aktioner. De informerar också aktivt massmedierna, som sedan hjälper till att driva fram opinionen genom en omfattande men ensidig publicitet i frågan. Massmedierna påverkar i främsta rummet opinionsförmedlarna. Genom sin höga discussionsintensitet och snabba ställningstagande i almfrågan sprider dessa opinionen i sina grupper. Men massmedierna influerar i detta fall också allmänheten direkt i en almvänlig riktning. Och själva "händelsen", d v s demonstrationerna i Kungsträdgården, hade vidare en starkt opinionsväckande kraft. Denna opinionsbildning aktiverade vissa

lär under inga omständigheter hindras. Svaren på detta på-
 stående svarar med ståndpunkten i allmänhet. "Ju mer
 man instämmer desto mer intensivt besvaras." Och omvänt.
 Ju mer man protesterar mot detta påstående desto större
 ämnen.

Ett visst samband finner forskarna också mellan ämnesfält-
 ningen och ett mer eller mindre uttalat politiskt missnöje.
 De översätter detta till olika grader av politisk tillit
 och finner att "ju lägre tillit desto mer ämnen." Tillits-
 indexet visar också ett mycket påtagligt samband med ett
 index som mäter protestinställningen. Ämnesfältet kan där-
 för också i viss utsträckning ses som en protestaktion till
 följd av vägran att acceptera ett politiskt beslut och
 bristande tillit till politiker.

De tre attityderna, den positiva inställningen till pro-
 testaktivitet, den bristande politiska tilliten och fram-
 förallt den negativa inställningen till miljöförstörrelse
 utgör de uppenbarligen grundförutsättningarna för uppkom-
 sten av den starka opinionen i allmänhet och för allmän-
 hetens stöd åt Alternativ 2:s aktion mot föllningen av
 ämnen.

Uppkomsten av en "spontan" opinion

Avhandlingen ger således en intressant bild av hur en till-
 fälligt opinion i en fråga växer fram till synes spontant.
 Det är bilden av en liten grupp aktiva opinionsbildare i
 Alternativ 2:s, som initierar ett antal opinionsbildande
 aktioner. De informerar också aktivt massmedierna, som sedan
 hjälper till att driva fram opinionen genom en omfattande
 men ensidigt publicitet i frågan. Massmedierna påverkar i
 främsta rummet opinionsförmedlarna. Genom sin höga diskre-
 sionsintensitet och snabba etableringsgång i allmänhet
 sprider dessa opinionen i sina grupper. Men massmedierna
 influerar i detta fall också allmänheten direkt i en äm-
 nens riktning. Och såväl "händelsen", d v s demonstrationerna
 i Kungälv som de vidare en starkt opinions-
 väckande kraft. Denna opinionsbildning aktiverade vissa

attityder hos allmänheten, framförallt den negativa inställ-
ningen till miljöförstörelse, varigenom opinionen fick ett
uttryck genom att allmänheten.

Studien av allmänna i Kungälvskyrkan ger en god bild av
samarbetet mellan olika komponenter i opinionsbildningspro-
cessen; opinionsbildare, opinionsförmedlare och
allmänhet. Den är därför lärorik och värdefull ur det psy-
kologiska förhållningssättet. Betydelsefulla är även de
teoretiska aspekterna på informations- och kommunikations-
förloppen och dess effekter på opinionsbildningen.

KUNGL. BIBL.

15MRS1974 ✓

STOCKHOLM